ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
№ 4

ՏԱՐԵԿԱՆ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է

Թաւրիզում	14 ղրան
Գաւառներում	20 ղրան

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Ռուսաստան	4 րբ. 50 կ.
Թուրքիա	50 ղռուշ
Եւրոպա	12 ֆրանք
Ամերիկա	2 տօլար 5 ս.

Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողատեղը 10 շահի
Չորրորդ " " " 5 "

ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 6 շահի

Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ
ՄԻՏՔ-ի խմբագրութիւն կամ Tauris (Perse)
Rédaction du journal Armén. «MITK»

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ—ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԲԱԶՄԱԲԱՆ

« اداره روزنامهٔ « میطك

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Մեզ գրողներից խնդրւում է գրեն պարզ, մաքուր և անպայման թղթի առաջին երեսի վրայ:
2. Խմբագրութիւնս իրեն է վերապահում իրաւունք՝ ստացուած յօդուածները փոփոխութեամբ և կրճատումներով հրատարակելու:
3. Մենք մերժում ենք „ու" ի և „վ" ի ուղղագրական հերձուածը և մեզ ենք վերապահում իրաւունք՝ ստացուած նիւթերը տպել մեր ընդունած ուղղագրութեամբ –ու–ով:
4. Չտպուած կարճ յօդուածները չեն վերադարձւում: Ուղարկուած և չտպուած երկար նիւթերը յետ ստանալու համար պէտք է ուղարկել պօստի ծախսը:
5. Չի տպուի ոչ մի յօդուած եթէ դա կեղծ անուան հետ միաժամանակ չի կրի յօդուածագրի անուան ազգանունը:
6. Բաժանորդները թերթ չստանալու դէպքում չուտափութեկիմնելու են մեզ՝ հակառակ դէպքում խմբագրութիւնս [illegible] զերծ է ամարծմ պատասխանատւութիւնից:
7. Չտպուած յօդուածների համար խմբագրութիւնս բացատրութիւններ չի տալիս:
8. Հասցէները փոխելու համար պէտք է մեզ ուղարկել 2 ղրան 10 շահի:

№ 4 1913 Թ. ԿԻՐԱԿԻ 24 ՓԵՏՐՎԱՐ 1913 Թ. № 4

ՄԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր թերթի այն համարի հրատարակութիւնը ուշացաւ մի շաբաթով հետևեալ պատճառով:

Ամենակարճ ժամանակում մեզ վիճակուեցաւ գրել Արամեան դպրոցի համառօտ պատմութիւնը, նախքան յոբելեանը կամ մինչև յոբելենական հանդէսի սկսելը հասցնելու առաջարկ-պայմանով: Իսկ մինչև յոբելեանը մնում էր երեք օր: Տպարանում ֆիզիքական հնարաւորութիւն չկար և՛ մեր թերթը հասցնել, և՛ իւր ընդունած բազմաթիւ պատուէրները կատարել, և՛ դպրոցի պատմութիւնը ի լոյս ընծայել:

Սակայն տպարանատէրը կամենալով մեզ բաւարարել՝ ստանձնեց յիշեալ պատմութեան տպագրութիւնը, եթէ մենք այդ շաբթում «Մտքի» հերթական համարը չպնդէինք լոյս ընծայել, որպէս զի հնար տուած լինէինք գրաշարներին առաջնով զբաղուելու:

Օրուայ պահանջ համարելով դպրոցի պատմութեան հրատարակութիւնը, մենք յանձն առաւ եցանք, որ «Միտք»-ի այս համարը մի շաբաթով ուշ կամ միջեմ լոյս տեսնի:

Ա. Տ. Վ.

ՅԱՐԳԵԼԻ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԴԱՒՐԻԺՈՒ

Շնորհաւորում եմ Արամեան դպրոցի 60-ամեայ յոբելեանը: Մի րոպէ ուրախակից եմ ձեզ տօնողներիդ, յիշելով որ ես էլ մի օր աշխատել և յոգնել եմ այդ յարկի տակ: Պարտական էք այդ դպրոցին, շատ պարտական, յարգելի դաւրիժեցիներ պահպանեցէք դրան «որպէս բիբական»:

Որքան էլ նուիրաբերէք յօգուտ այդ դպրոցի, դարձեալ պիտի համարէք Ձեզ պարտական, այնքան մեծ է դորա շնորհը և երախտիքը: Կցանկայի իմ լուման ես բերել նուիրաբերողների շարքում, սակայն ... յուսամ որ այդ պակասը պիտի լցնեն կարող իմ աշակերտները: Խաւարի օրերից, չեմ ասում խաւարի երկրում, Ձեզ լոյս և ջերմութիւն մատակարարող այդ հնոցը յարատև վառ պահելու Ձեր գիտակցական ջանքերը թող Աստուած արդիւնաւորէ յաջողելով:

Աղօթարար Բաղդուղիմէոս եպս. Գէորգեան

11 փետրվ. 1913 թ.
Ս. Էջմիածին

ՈՒՂԵՐՁ*)

Աստրպատականի Հայոց Լուսոյ Մօտ՝60-ամեայ Ցոբելեար Արամեան դպրոցին

Երբ խորը խաւարն էր պատել մեր մտքի հորիզոնը, դու, յոբելեար, ծնունդ առար մեզանում և վաճան դրիր տգիտութեան թագաւորութեան:

Որպէս անդեկ մի նաւ՝ տարուբեր խռովայոյզ ծովի ծփանքների վրայ՝ գնում էին և մենք ու մեր նախորդները կեանքի փոթորկուած ճամպում ոլոր ու խաւար՝ և ահա դու, յոբելեար, ծագեցիր արփիօրէն ու լուսաւորեցիր մթին մեր ուղին:

Երէկ մենք գերի էինք մեր սընոտիապաշտութեանց և հարկատու հին ու քարացնող աւանդութեանց, այսօր շղթայազերծք և ապահարկք, զի դու, յոբելեար, ցրեցիր շաղն ու շամանդաղը մեր թղպակալած ուղեղներից:

Անցեալում հոգով վհատ, խոնարհագլուխ, մտավախ էինք ու երկչոտներ, ներկայումս արի, համարձակահայեաց, ազատախոհ և անվեհերք, զի դու, յոբելեար, ճառագայթեցիր մեզանում շողը անձնական արժանապատուութեան գիտակցութեան և ուսուցիր բարձր պահել անհատական պատիւը և չարսել բռնութեան բարձրացրած բռունցքից:

Երէկ մենք կոյր էինք մտքով, գնում էինք անվստահ ու խարխափումներով, այսօր մենք կեանքն ու նրա նպատակն ենք փիլիսոփայում և համարձակօրէն քայլում դէպ յառաջ, զի դու, յոբելեար, գիտութեան ջահը տուիր մեզ նոր արահետներ բանալու յանձնարարութեամբ:

Երէկ մենք մոլի նիւթապաշտներ էինք, զուրկ ձգտումներից, չունէինք ազգային ոգի, գիտակցութիւն, կեանքը թշուառութիւն էինք կարծում և մարդոց գազան, այսօր՝ թէպէտ ընդ այլոց ձեռամբք՝ սակայն ունինք աննուաճ հոգի, հզօր գիտակցութիւն, զինուած ենք կռուելու թշուառութեան դէմ և հրահանգուած ենք մարդուն եղբայր ճանաչելու և այդ դու մեզ աւանդեցիր, յոբելեար, մեզ մայրենի գիրը, խօսքն ու երգը ուսուցանելով:

Երէկ մենք հզօրի առաջ փոքրացող, համակերպող և ակամայից ու առանց մեր պատիւն ու նուիրական մեր սրբութիւնները զոհաբերողներ էինք, այսօր աննահանջ, չգիջող, պատուախնդիր քաղաքացիներ, զի դու, յոբելեար, վերածնեցիր մեզ հոգեպէս և մարմնապէս, գիտակ դարձրիր մեզ քաջագործ նախնեաց արութեան գործերին, պատուաստեցիր նահատակ մեր հայրերի դիւցազնական ոգին մեր դեղևուն և վեհերոտ հոգիներին, կռեցիր կոփեցիր մեր մէջ հաստատուն կամք, արժանապատուութեան անտեղիտալի հզօր զգացում և հրամայեցիր ապրել պատուով:

Երէկ մենք երկրպագում էինք եսականութեան Մողոքին, այսօր պաշտամունք է մեզանում սէրը հասարակական գործունէութեան և այդ մարդասէր ծառայութեան հուրը դու՛ առկայծեցիր մեր մէջ, յոբելեար:

Եւ այսպէս, յոբելեար, քեզանով զօրացած, քեզանով մաքրուած մեր ներքը ծծուած ախտերից, կեղտերից, անցեալ սերունդներն ու մենք՝ ինքնավստահ նայում ենք դէպի ապագան՝ աներկիւղ նետուելու կեանքի պայքարը, առաջինների մէջ առաջին տեղը գրաւելու վստահութեամբ և ազգի մշակը դառնալու սրբազան երդմամբ:

Այդքան վեհ, այսչափ անգնահատելի և, այդքան նշանակալից է, յոբելեար, 6 տասնեակ տարիների ընթացքում քո կատարած քաղաքակրթական վերածնիչ դերը, սփռած լոյսը, արուած զարգացումը:

Խոնարհելով այդ բազմարդիւն և ազգաշէն քո գործունէութեան առաջ, երախտագիտութեան եռ ու զեռ զգացումները մեր ներսում, օրհնութեան թոթովանքները մեր սրտերում՝ այս մեծահանդէս օրում գալիս ենք շնորհաւորելու քո անդրանիկ յոբելեանը, յոբելեար:

Անցել են սաստկաշունչ փոթորիկներ քո գլխով, հարազատները կուրօրէն ժամանակ առ ժամանակ փորձել են դղրդել քո հիմքերը և թունաւոր գրիչներով վարկաբեկել քեզ, սակայն դու հաստատ արտաքինով մնացել ես անսասան, անայլայլ, դիմացել ես շաչող մրրիկներին, հարազատների տգիտական արարքներին և անվհատ ու յամառ՝ 60 տարիներից ի վեր գիտութիւն, ճշմարտութիւն և լոյս ես տարածել:

Օրհնեալ է խոչ ու խութերով լի քո անցած ճամբան, մեծ է գործդ, անուանդ պատկառելի, դու, ալևոր յոբելեար և իրաւամբ այսօր հազարաւոր բերաններ, երախտաւոր սան ու սանուհիներ–մօտ թէ հեռու–մեծավաստակ դերդ գնահատողներ ովսաննաներ են կարդում քեզ, դու, մեր փառք, դու մեր յոյս, դու մեր լոյս:

Որպէս մէկը հարիւրաւոր ովսաննա կարդացողներից՝ «Մտքի» խմբագրութիւնը ջերմաջերմ ու լաւագոյն զգացումներով, ալևոր յոբելեար, շնորհաւորելով քո վաթսունամեակը, ի խորոց սրտի բացականչում է.

—Կեցցէ դու յաւէտ, կեցցէ դու փառօք, կեցցէ անսասան, դու, պաշտելի դպրոց Արամեան:

Ա. Տ. Վ.

*) «Միտքի» խմբագրութեան այս ուղերձը յոբելեանական հանդէսին կարդաց ուսուցիչ պ. Ա. Մ. Աբրհմենը.

ՎԵՑԷ՛ ՅՈԲԵԼԵԱՐԸ

Խորին յարգանօք գալիս եմ ողջունելու մեծ յոբելեարին, այն ծեր 60-ամեայ պատկառելի հիմնարկութեան, որին վիճակուած է այսօր տօնել իւր գործունէութեան և առաջադիմութեան անդրանիկ յոբելեանը..

Պարսկաստանի մի յետ ընկած մասում, մի անկուլտուրական միջավայրում նա մեծ տեղ ունի գրաւած և ահագին դեր է խաղացել հայ հասարակութեան քաղաքակրթութեան հա-

մար «Արամեան դպրոցը», որի արդիւնաւէտ գործունէութեան փոքրիկ մի պատմութիւնն ենք տեսնելու արժանաւորապէս մենք տեսնելու արժանացել ունինք։

Տարիներից ի վեր նա եղել է երբեմն լուսատու ջահ, մեր խաւարում սուզուած աշխարհի համար, նա է որ առանց յոգնելու, անխոնջօրէն, հերոսաբար լոյսի շողեր է թափանցել խաւար հայ հասարակութեան մտքի մէջ, և ամենայն յստակութեամբ, կարող ենք ասել որ նա եղել է մեր մտքի և քաղաքակրթութեան մեծ ֆակտորներից մինը...

Երկար ու ձիգ տարիներ նա պահպանել է իր գոյութիւնը այսպէս թէ այնպէս, յաղթել է ամեն խոչընդոտների և արգելքների ու այժմ նա կանգնած է մեր առաջ իր բոլոր վսեմութեամբ ու բարձրութեամբ և հպարտ հայեացք ձգելով մեր հայ հասարակութեան վրայ՝ պահանջում է իր աշխատանքի հատուցումը...

Նա է տուել է մեզ կեանքի զանազան ասպարէզներում մեծ գործիչներ, ինչպէս գրականութեան, վաճառականութեան, բժշկութեան և այլ ճիւղերում։

Քաղաքակիրթ Եւրոպան, ամեն տեսակ գիտութեան միջոցներ ունի զարգանալու և կրթուելու, իսկ մենք ոչինչ չունենք և ամեն ինչից զուրկ ենք։ Մեր առաջադիմութեան միակ զէնքը դպրոցն է, նա է, որ խաւար ու տգէտ ժողովրդին ձեռք է կարկառում ազնելու, զարգացնելու և նա է որ պատրաստում է ապագայ գիտակից հասարակութեան մի ստուար մասսա։

Ահա այդպիսիներից է և Ղալայի «Արամեան» դպրոցը իր 60 ամեայ գործունէութեամբ։

Նա կատարել է իր պարտքը, նա տուել է հասարակութեան օգտակար անհատներ և արդարացրած է իր կոչման բարձրութեան վրայ։

Գնահատենք այդ պատկառելի ծերունու գործունէութիւնը, որ ամբողջ 1/2 դար ամենայն աչալրջութեամբ ու բարեխղճութեամբ կատարել է իր միսիան և եղել է լուսատու ջահ մեր խեղճ և խաւար ժողովրդի մտքի վրայ։

Արդ, խոնարհելով գլուխս այդ այդ մեծ և նոյնիսկ սաղամղաւոր ծերունու առաջ, մաղթում եմ նրան երկար կեանք և աւելի յաջող գործունէութիւն, տեսնելու նրա 100-ամեակը։

Կեցցէ յոբելեարը....

Լ. Էմմանուէլ

[illegible]

Այսպէս կայմ մեզ անգլիացիներիս համար չափազանց դժուար է սովորել այդ։ Մենք միշտ կարողացել ենք հեշտութեամբ ոչնչացնել այդ կուսակցութիւններ ձեռք բերել, որ հազիւ թէ կարենք ընդգրկել առանց արտաքին հանգամանքների ձգտելու այդ նպատակին։

Մենք ընդարձակել ենք մեր պետութեան սահմանները մեծ թափով ու անպարտելի աշխարհի մէջ՝ շնորհիւ մեր ճանաչման ու անվեհերութեան և այն ժամանակ քանի որ ազգերը ճանաչում կերպով մրցում էին իրար հետ և ձգտում և բացասական տխուր գործեր իրարայինների սատմութ պարարելու և յայտնի որակի «արքայական» ձեռքով գոյութիւն պահպանելու։ Ապայոյց նման պտոր գործունէութեան ահա անանուն անձանց յայտ ամօթալի հեռագիրը խփուած Թէհրանի սփակնա դիտելիգենտներից, որոնց աչքին սուրբ է Արամեան դպրոցը, նրա նախկին մանկավարժական խորհուրդը ... «համօզ» փախուստ վարժապետները տեղաւորուին այս դպրոցում են, որոնց մարդոց հասարակութիւնը 90 քուէից ընտրել 39-ն, գուշ Արամեան դպրոցի հոգաբարձական ընտրութեան ժամանակ և դպրոցների հոգաբարձութեան յանձնարարեց, որ պաշտօնի կոչէ ներկայ մանկավարժական խորհրդին։

Խմբագրութիւն

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՉԱՐԻՔՆԵՐԸ

Ըրզ Ռօզբէրի (Անգլիոյ նախկին մինիստր նախագահ)

The Evils of Party

Ճապոնիան իբրև ստեղծագործող ոյժ՝ մեզ համար ուշադրութեան արժանի մի դաս է։ Բաղդաւոր է մի երկիր [illegible]

*) Այս յօդուածը թարգմանուած է մեր խնդրանօք պ. Արք. Մելիք-Զահանեանի ձեռքով անգլ. Review of Reviews յայտնի ամսագրից։ Սորա թարգմանութեամբ մենք մեր ընթերցողներին ծանօթացնում ենք Մեծն Բրիտանիոյ մեծ մարդու կարծիքներին, որ ունէր նա կուսակցութիւնների մասին։ Որքան ճիշտ կլինէր է բովանդակութեան մէջ մանաւանդ մեր կուսակցութիւնների համար, որոնցից ուժեղ և յանհունս վարկաբեկուած համարուած արել և անում է ամեն տեսակի հակամարտութիւններ։

ՀԱՍԱՐԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ *)

(Կազիմիր Տետմայեր)

Եւ նա բաց արեց իր ձեռքերը [illegible] չոկան, քաշ տուեց ինչպէս [illegible] քարշ է [illegible] վրայ։ Եւ պինդ բռնած նրա [illegible] վազեց դէպի դէս ու դէն [illegible] ծառաների [illegible] որ [illegible] աղջկայ [illegible] սեղանատունը, երկու [illegible] ներ և [illegible] Իւզեայի [illegible] հօր [illegible]։

Ծերունի Նէֆտոցէն նստել էր գրասեղանի առաջ, [illegible] դռները [illegible] և գրում էր։

—Ո՞վ է, հարցրեց նա [illegible] բարձրացնելով։

—Ես, գոչեց Ֆիլիպպը։

Հայրը զննեց որդուն խիստ հայեացքով, բայց նկատելով Իւզեային մնաց կարմացած։

—Ծա ինչ բան է, հարցրեց նա։

Եւ նրա հարցի մէջ չկար յանդիմանք և ոչ էլ ձայնի մէջ [illegible] թիւն, ինչպէս [illegible] որդին, այլ [illegible] զարմանք։

—Ահա թէ սա ինչ է, կրկնեց Ֆիլիպպը, սա [illegible]

[illegible]

Ֆիլիպպը [illegible] նա [illegible] լացեց և ընկնելով երկաթի պահարանի վրայ՝ սկսեց գոռալ պոռթկումով։

—Տիրը, Էսիր, բայց գիտես քեզ ինչ են անուանում ժողովրդի մէջ, զարշելի գող, աւազակ...

Ֆրկնուեց հարուածը և Ֆիլիպպը լռեց։ Վիլհելմ Նէֆտոցէն սեղմեց բռունցքը, յարձակուեց որդու վրայ, սակայն չյաջողեց հպուածել նրա գլուխը։

Իւզեան բռնեց ծերունու ձեռները և ճչալով աղաղակեց։

—Ազատեցէք, նա կսպանի սրան, նա կսպանի սրան։

Ծերունին դուրս քաշեց իր թևերը նրա ձեռքերից և կատաղի յարձակուեց աղջկայ վրայ։

—Դուրս նրան, հրամայեց նա ծառաներին, [illegible] Իւզեային, [illegible] նրան սանդուխքներից։

Ծառաները [illegible] վազեցին, [illegible]

[illegible]

—Գնացէք հետս, [illegible]

[illegible]

[illegible] է մնացած հայր, քաղցի, աղքատութեան, ամօթի ստորութեան և այն բոլոր [illegible] պայմանների համար, որոնց մէջ հայր [illegible] քո բանուորներին։ Հայր ես ցանկանում եմ արժանաւոր լինել քո [illegible] ների, քո [illegible], քո կեանքի համար, [illegible] ցանկանում եմ արժանաւոր լինել այն [illegible] հազար մարկերի համար որ [illegible], Բեռլի այն փարթամութեան համար, որով դու իմ կեանքը զարդարում էիր։ Հայր ես ցանկանում եմ արժանաւոր լինել քեզանից քո նախկին ընկերներ ձիւկսերի համար, այս աղջկայ համար։

—Էսիր, յիմար, ապուշ... գոռաց Վիլհելմ Նէֆտոցէն։

Իսկ Ֆիլիպպը շարունակեց։

—Ես ուզում եմ արժանաւոր լինել քեզնից այն բոլոր չարիքների համար, որ դու [illegible] և ես ցանկանում եմ [illegible] քեզ և [illegible] [illegible] քո կեանքի վերջին [illegible] հանգստութիւն չունենայ, եւ [illegible] այն արժանաւոր, որին անպէտ անձկանօր սպասում են քո բանուորները։ Ես [illegible] կլինեմ տասնեակ հազար [illegible] համար, քեզնից [illegible] հայր, և իմ վրէժը անխնայ և չսեռնուած կլինի։

Ու [illegible] Ֆիլիպպի [illegible]

[illegible]

[illegible]

17 փետր. 1913 թ.

[illegible]

տում են արդիւնաւոր աշխատանքով առաջ ընթանալ, այնքան հեշտ չպիտի լինի մեզ համար պաշտպանել մեր հայրերից մնացած ժառանգութիւնը։

Մենք այնպէս հարբած ենք մեր հեշտութեամբ ձեռք բերած յաջողութիւններով շնորհիւ մեր ուժեղ կամքի և անյողդողդ քաջութեան, որ աւելորդ ենք համարում մի այլ գործելակերպի մշակելու։

Կան երբեմն տխուր խթաններ, որ կարող են շարժել մեզ և թոթափել մեր վրայից անշարժութեան փոշին՝ յառաջ մղելով աշխատանքի և ձեռներէցութեան, յանկարծակի ընդհարումն և ազգը օրինակ պէտք այս վերջինը տալիս է մեզ Ճապոնիան։

Շատերի կարծիքով մենք այնչափ հին մի ժողովուրդ ենք, որ դժուար պիտի ձերբազատուենք մեր հնամենի սովորութիւններից, կամ թէ մեր հանդերձները այնքան հին են, որ յարմար չեն հին կարկատաններ ընդունել։ Արդարև մենք չենք կարող սկսել միանգամայն նոր ծրագրերով, կամ մենք չենք կարող մի ամերիկացի գործարանատէրի պէս մեր հին ու մաշուած մեքենաները գլխից անել, դէն շպրտել և նոր յանկարծակի նորից սկսել. բայց չէ՞ որ Ճապոնիան մի աւելի հին պատմական ազգ է քան մերը։ Նա կարողացել է 30 տարուայ ընթացքում փոխ առնել [illegible] կատարել։ Այդ փոքրիկ կղզիաբնակ ազգը նետեց, գրեթէ, ամեն ինչ, բացի հայրենասիրութիւնից և սկսեց իր շինարար և արդիւնաւոր ստեղծագործութիւնը. սակայն ճապոնական հայրենասիրութիւնը աւելի խորիմաստ է և աւելի ընդարձակ, ճապոնացին ոչ թէ միայն մի առանձին սէր և յարգանք է տածում դէպի իր հայրենիքը, այլ հայրենասիրութիւնը նրա համար պարզապէս [illegible] կրօնք է։ — Մեր երկիրը մեր կուռքն է, ասում է մի ճապոնացի խմբագիր, իսկ հայրենասիրութիւնը մեր [illegible] կրօնական վարդապետութիւնը-դաւանանքը. կայսրից սկսած մինչև մեր յետին ժողովրդական մասսաները ուրիշ մի կրօն չունին։

Արդ՝ ինչպէս ենք մենք՝ արևելցիների հետ համեմատած։ Մենք ունենք հում նիւթ և այն էլ ամենալաւ հում նիւթ, ունինք աննկուն քաջութիւն, լաւ գլուխ և կորով, սակայն աւաղ, մեր այդ փայլուն յատկութիւնները չենք զարգացնում այնպէս՝ ինչպէս հարկաւոր է։ Կայ մի թերութիւն և այդ թերութիւնը կայանում է նրանում, որ մենք սկսում ենք կուսակցութիւնով և վերջացնում դարձեալ կուսակցութիւնով։ Մենք ձգտում ենք չար պաշտօններ ձեռք բերել կաբինէտներում, գրասենեակներում, թէ մեզ և թէ մեր կուսակցութեան շէֆերի համար, և այս տեսակ մի վարմունք մենք չենք վերագրում հայրենասիրութեան պակասութեան, ոչ, այլ ընդհակառակը դարերի սովորութեան ազդեցութեան տակ մենք այն գաղափարն ենք կազմել, թէ մեր հայրենասիրութիւնը [illegible] հայրենասիրութիւնը հէնց այդ է որ կայ։ Արդեօք մի անգամ մենք կանգ առնում ու մտածում ենք թէ այդ բոլորի արդիւնքն ինչ է — խօսքեր, խօսքեր, անվերջ խօսքեր, բանակռիւներ ու անջատումներ. անձնական գործ, արդիւնաւոր գործ — շատ քիչ. իսկ խօսքով փոր չի կշտանայ, ասում է ժողովրդական առածը։ Պ. Կիրակոսը շատ գեղեցիկ ճառ ասեց, պ. Թաթոսի առանձնախօսութիւնը արտաքոյ կարգի գեղեցիկ էր, իսկ պ. Մաթոսի ճառախօսութիւնը — մի կատարեալ ֆիասկօ։ Այդպէս շարունակ մենք վայելում ենք լրագիրների թխած եղալի գաթաները [illegible] նորից դառնում կեանքի հաց ու պանրին։ Եւ մեր պետութեան հնամաշ անիւը ճռճռալով շարժւում է դէպի առաջ։

Փաստ է որ կուսակցութիւնը մի չարիք է, գուցէ մի անհրաժեշտ չարիք, բայց և այնպէս մի չարիք։ Դա մի անէծք է մեր երկրի համար, որ մանաւանդ բարձր շրջաններում պաշտւում է իբրև Աստուած։ Դա դարձել է մեր կեանքի անբաժան մի մասը, այնպէս որ մինչև անգամ նրանք էլ, որոնք զգւում են կուսակցութիւններից, նոյնպէս կարծում են թէ դա անխուսափելի է, օրինակ, Լոնդոնի Թայմսը այնչափ անխուսափելի և անհրաժեշտ [illegible] անկարելի է, նոյնիսկ մտածել թէ առանց դրան կարող ենք ապրել։ Բայց և այնպէս կուսակցութիւնը միշտ ջլատում է մեր արտադրողական ուժը։ Դա չի թողնում որ մեր մի շարք ընդունակութիւնները պատշաճ գործելու ու զարգանալու պայմաններ ունենան։ Կուսակցութեան շնորհիւ գործի գլուխ են անցնում ոչ թէ յարմար և կարող ուժեր, այլ պարագլուխներ և կուսակցութիւնների ընտրեալներ։ Ստեղծագործելու համար պահանջւում են ամենայարմար մարդիկ, սակայն կուսակցութիւնը նայում է ոչ թէ ամենայարմարին, այլ մի քանի յարմար համախոհների մէջից մէկին որ կարելի է ասել թէ այնքան էլ անյարմար չէ։ Մեր պետական մինիստրների պատմութեան մէջ ունինք օրինակներ, որ շատ պարզ կերպով լուսաբանում են այս փաստը։ Մինիստրական կաբինէտը շատ անգամ կերպով բաժանուած էր երկու մասերի. մի մասը կուսակցական և թայֆայական կառավարում էր իշխան Նիւքասլը, իսկ միւս մասը գործ ու [illegible] գործունէութիւնը կառավարում էր Փիթը (Pit the elder). Փիթը պաշտօնական ու միանգամայն զուրկ կուսակցական մանր մունր հոգսերից ու հաշիւներից՝ կարողացաւ գործել հայրենիքի համար։ Նրա ընկեր իշխան Նիւքասլը աջ ու ձախ բաժանում էր պաշտօններ ու տիտղոսներ եպիսկոպոսներին, գեներալներին, [illegible] և մինչև անգամ մարքիզներին, իսկ Փիթը կազմում ու մշակում էր յաղթութեան ծրագիրներ։ Մինիստրական կաբինէտի գործը բաժանելով այդ երկու [illegible] մասերի, այն կառավարութիւնը կարողացաւ փառաւոր գործեր կատարել. գործը չէր ենթարկուած թայֆայական և կուսակցական [illegible] այնպէս մենք ունեցել ենք մի կառավարչական մարմին, որի նմանը երբէք չենք ունեցել։ Բայց գործելու այդ եղանակը ոչ ոք չհասկացաւ։ Իսկ եթէ անպատճառ պէտք է ունենանք կուսակցութիւն, այդ դէպքում անհրաժեշտ է գործել այդ եղանակով, որովհետև այլապէս չպիտի կարողանանք կուսակցութիւնների չարիքներից զերծ մնալ։

Կարելի է ոմանք պնդեն որ կուսակցութիւններն այժմ մեզ մօտ կորցնում են իրենց նախկին հմայքն ու սուր կերպարանքը, սակայն որքան էլ որ այդ ճիշտ լինի, այնուամենայնիւ մենք պէտք է գործենք այդ չարիքի դէմ առանց յապաղելու ու դատարկելու, որովհետև դեռ ևս բազմաթիւ խառնիճաղանճ կուսակցութիւններով լի է մեր աշխարհը։ Մի կուսակցութիւնից ազատւում ենք թէ չէ, յանկարծ [illegible] պէս բուսնում է մի այլ կուսակցութիւն և շարունակ քամելէոնի պէս փոխում իր գոյնը։ Գուցէ մէկը առարկի թէ քանի որ կուսակցութիւնը մի այդպիսի անհրաժեշտ չարիք է, ապա էլ ինչն է ստիպում դրա համար այդքան [illegible]։ Արդարև կուսակցականութիւնը մեր քաղաքական և հասարակական կեանքի մթնոլորտն է։ Բայց և այնպէս պէտք է ի նկատի առնենք այն հանգամանքը, որ երբ մենք ձեռնարկում ենք մի արդիւնաւոր աշխատանքի, իսկոյն գալիս ու [illegible] է մեր առջև այդ դարաւոր հրէշը — կուսակցութիւնը և խոչընդոտ [illegible]։

Անկասկած կան շատ կուսակցութիւններ և Ճապոնիայում, սակայն ճապոնական կուսակցութիւնները մրցում են իրար հետ ստեղծագործական և արգասաւոր աշխատանքի ասպարէզի մէջ իրար գերազանցել և մրցանակն տանել։ Ճապոնական կուսակցութիւնները հանդիսանում են իբրև ստեղծագործող ուժեր։ Եւ ահա սրանումն է որ նրանք զանազանւում են մեզնից։ Մեր ազգը չի հակամիտուած չափազանց կեանքի և արդիւնաւոր աշխատանքի. մենք այնպէս փառայեղ և սահուն կեանք ենք վարել, որ սովոր ենք միայն համադամ կերակուրների։ Մենք մեր կուսակցութիւնները համարում ենք իբրև կապի-

---

ԵՐԿՈՒ ԴԵՐՎԻՇ *)

(Էսքիզ)

V

Այսպէս, համարեա ամբողջ օրը ես անցկացրի այնտեղ։ Երեկոյեան, արևը դեռ մայր չէր մտել, երբ ես հեծանիւը նստած վերադառնում էի տուն։ Ճանապարհին պատահեցի դերվիշին, ցած իջայ և մօտեցայ նրան, մենք սկսեցինք քայլել խօսելով իրար հետ։

Մենք քիչ հեռու էինք քաղաքից և գտնւում էինք մի բաւական բարձր տեղ, որտեղ [illegible] էինք դիտել ամբողջ քաղաքը. [illegible] թագաւորական ապարանքը՝ շրջապատուած ծառերով և երկնագոյն վերջին լոյսով զարդարուած մինարէթներով ու գմբէթներով։ Հեռուից մենք լսում էինք պալատում նուագող երաժշտութեան ձայնը։ Ես [illegible] նայում էի այդ գեղեցիկ պատկերին, երբ դերվիշը փակեց իր աչքերը, ձեռքը մեկնելով դէպի պալատը, ասաց. - Տեսնում ես այս հոյակապ շինութիւնը, [illegible] և արևի [illegible] երևի այնտեղ ապրողին երջանիկ անունը կտաս... - Տեսնում եմ, պատասխանեցի ես, դէ-փակիր աչքերդ, ասաց դերվիշը։ Ես փակեցի աչքերս, այդ միջոցին երաժշտութիւնը դադարեց։

— Բաց արա, կրկնեց նա։ Ես բաց արի։ — Ահա և նոյն [illegible], ասաց նա, ցոյց տալով մեր առաջ գտնուած ամայի անապատը տեղ-տեղ երևացող աւերակներով և քայքայուած շինութեան մնացորդներով։ Ահա երեկուայ այն շքեղ պալատը, որտեղից լսւում էր երաժշտութեան ձայնը, ուր եռում էր կեանքը, իսկ այժմ, նայիր, [illegible] բուերն ու ագռաւները, մկներ ու խլէզներ են տիրում։ Օ փանի, բացականչեց դերվիշը և լռեց։ Դա հին քաղաքի տեղն էր, իր հին քայքայուած պալատի մնացորդներով։ Երբ փակել էի աչքերս, դերվիշը դարձրել էր ինձ (դէպի) միւս կողմը, որ մեր առաջ բացուեց այս տեսարանը։ Արևը արդէն մայր էր մտել, մենք շարժուեցինք առաջ և շարունակեցինք մեր ճանապարհը դէպի քաղաք...

VI

[illegible] էր, երբ մենք քաղաք մտանք։ Ոչ ոք չկար. մեռելային լռութիւն էր տիրում։ Մենք անցնում էինք գերեզմանատան մօտով, [illegible] ես կանգ առայ և [illegible] դերվիշի [illegible] ասացի, —

Ասա ինձ դերվիշ, դու փորձուած մարդ ես, ինչպէս տեսնում եմ, և աշխարհ տեսած, կայ արդեօք մի տեղ մի երկիր, ուր կատարեալ ազատութիւն ու հաւասարութիւն տիրում։ Տար ինձ մի այնպիսի աշխարհ, ուր չկայ [illegible]. Տար ինձ, ես ցանկանում եմ լինել այնտեղ ու ապրել [illegible]։

— Այո՛, կայ, պատասխանեց դերվիշը ժպտալով, իսկ լուսնի աղօտ լոյսով լուսաւորուած նրա [illegible] — կայ մի այդպիսի աշխարհ, բայց դու [illegible] ցանկանալ այնտեղ գնալ, ասաց դերվիշը —

— Այնտեղ կատարեալ հաւասարութիւն է տիրում, այնտեղ չեն [illegible], չեն [illegible], չկայ [illegible] խարութիւն, չկայ նոյնիսկ տարաբերութիւն, ոչ տգեղ կայ ոչ գեղեցիկ, մէկ խօսքով դա ցանկացած աշխարհն է ուր տիրում է կատարեալ հաւասարութիւն։ — Գնանք, պարոնս, [illegible] դերվիշը, ու ցոյց տուեց ինձ ձեռքով դէպի գերեզմանները։ — Ահա այն տեղը [illegible] կամենում ես։ Ես [illegible] դերվիշի այդ բացատրութիւնից ու հրաւէրից, շուռ եկայ և սկսեցի արագ քայլել դէպի տուն։ Դերվիշը բարձր ծիծաղեց յետևիցս ու կանչեց։ — Ուր ես գնում...

— Տուն, պատասխանեցի ես, առանց յետ նայելու։ — Գնա, քանի որ միևնոյն է գնալու ես, ասաց դերվիշը յետևիցս ու լռեց։ Ես բաւական հեռացել էի, երբ նորից լսեցի դերվիշի բացականչութիւնը - Օ փանի ...

Այդ ծանր տպաւորութեան տակ տուն հասայ, բարձրացայ վերև, [illegible] վառեցի ճրագը, բաց արի լուսամուտը, ու յոգնած նստեցի սեղանի մօտ լուսամուտի առաջ։ Խորասուզուած մտքերիս մէջ ես նայում էի պատուհանից հեռուն երևացող գերեզմաններին [illegible] խաղաղ էր և լուռ։ Միայն [illegible] նստած [illegible], [illegible] չէր հեռանում, դերվիշի [illegible] պատկերը, և կարծես ականջս լսում էր նրա վերջին խօսքերը որ ասում էր „[illegible] որ միևնոյն է գալու ես“։ Այդ միջոցին հեռու գերեզմաններից հասաւ իմ ականջիս դերվիշի երկար բացականչութիւնը - օ փանի... (Վերջ)

Տիգրան Պօղոսեան

*) Տես „Միտք“ № 3

աառրների խմբեր։ Մենք լաւ գիտենք որ մեր մինիստրները թէև սկզբում խոստումներ և ծրագիր են ցոյց տալիս, այսուամենայնիւ շուտով իրանց կորցնում են պարլամենտական վիճաբանութիւնների լաբիւրինթոսի և մշուշների մէջ։ Սակայն որքան գործ կայ անելու, անհրաժեշտ և անյետաձգելի գործ, այնքան գործ որ նոյնիսկ ժամանակ չէ կարող լինել պարլամենտում մի ճառ ասելու։

Հետևաբար քանի որ պարլամենտական նիստեր պէտք է որ լինին և ճառեր նոյնպէս պէտք արտասանուին, թող ուրեմն մեր կուսակցութիւնները գէթ սովորեն եալոնական կուսակցութիւններից գործել ոչ թէ եղ կուսակցական ոգով, այլ աշխատել փութաջան և ստեղծագործել։ Ամենալաւ դասը որ եալոնեան կարող է տալ մեզ, այդ է։

ԳԻՏԱԿՑԱԲԱՐ ՏԱՆՔ ՄԵՐ ՔՈՒԷՆ

Նոր Ջուղա 28 Յունվար

Ամենայն Հայոց Հայրապետը Սահակ արքեպիսկոպոս Այվատեանին «հրաժարեցնելով» Պարսկա-Հնդկաստանի առաջնորդական պաշտօնից, արտօնել է թեմիս ժողովրդին առաջնորդի ընտրութիւն կատարել, տալով միաժամանակ հրահանգ ընտրութեան» բաղկացած 20 յօդուածից՝ ղեկավարուելու ըստ այնմ։

Նախքան յառաջնորդական ընտրելիի մասին խօսելը, կուզէի մատնանշել «հրահանգի» մէջ տեղի ունեցած մի անարդարութեան վրայ. Դա ձայների անհաւասար բաշխումն է, եւ ահա թէ ինչպէս։

Պարսկա-Հնդկաստանի թեմը բաժանուում է երկու ընտրական շրջանների —Նոր-Ջուղայի և Թէհրանի—իւրաքանչիւր շրջան ընտրելով 20 պատգամաւոր։ Թէհրանի շրջանի Մազանդարանը, որ ունի մի քանի տուն հայ ժողովուրդ, առաջնորդական ընտրութեան մէջ ունի նոյնքան ձայն, որքան մի քանի հարիւր հայ ժողովուրդ ունեցող Նոր-Ջուղայի շրջանին պատկանող Հնդկաստանի Կալկաթա քաղաքը, կամ Թէհրանի շրջանի Խորասանը, որը միմիայն առևտրական ծառայութեան մէջ գտնուող մի երկու հայ բնակիչ ունի, նոյնքան իրաւունք ունի, որքան Ջուլան, որը հարիւրաւոր հայ բնակչութիւն է կազմում։

Այս ծայրայեղ անարդարութիւն է։

Ձայների այսպիսի անարդար բաշխման մէջ մենք նկատում ենք ex-առաջնորդ Սահակ Այվատեանի խաղը, ձայսինքն այն՝ ինչ իր օրով, երբ թէ «թեմական կանոնադրութիւն» հաստատելիս, ուզեց ձայների յար և նման բաշխում անել (իր ապագայ ընտրութիւնը ապահոված լինելու համար), սակայն կանոնադրութիւնը մշակող յանձնաժողովի կողմից հանդիպեց խիստ մերժման։

Աւելորդ է այս մասին երկարել։ Անշուշտ մեր ապագայ առաջնորդը «թեմական կանոնադրութիւնը» գլուխ բերելով հարկաւոր ուշադրութիւն կը դարձնէ այդ խնդրի վրայ։

Այժմ դառնանք այն հարցին թէ ով է պատրաստ ստանձնելու մեր թեմի ղեկը։

Պարսկա-Հնդկաստանի թեմը առաջնորդական գործունէութեան մի ընդարձակ ասպարէզ է, ունենալով հրամայական պահանջ ունեցող բազմաթիւ գործեր ի կատար ածելու. Հետևաբար այսպիսի թեմը կարօտ է մի առաջնորդի, որ լինի կարող և գործունեայ, ընդունակ՝ վարելու թեմական բազմապիսի գործերը։

Եւ որպէս զի յուսախաբուած չը լինենք մեր բարի ցանկութիւնների մէջ, այս թեմի առաջնորդական պաշտօնին համապատասխան անձնաւորութիւն, մենք գտնում ենք Ատրպատականի նախկին առաջնորդ Կարապետ եպիսկոպոսին։

Ինչքան մեզ յայտնի է, Կարապետ եպիսկոպոսը որպէս ղեկավար՝ նախ Երևանի և ապա Ատրպատականի թեմի՝ եռանդով կատարել է իր պարտականութիւնները և ձեռք բերել լայն ժողովրդականութիւն երկու թեմերում ևս։ Թէև վերջին թեմում առաջնորդի հրաժարուելուց յետոյ երևացին մի քանի աննպաստ տեղեկութիւններ Կովկասեան թերթերում, սակայն կարդացուեցին առանց տպաւորութիւն թողնելու։ Եւ, իրօք, ինչ կարող է անել մի առաջնորդ, թէկուզ որքան էլ արժանիքներ ունենայ, երբ իր շրջապատը դատապարտուած է չըտեսնուած ապատիայի և պակասում են օժանդակ ձեռքեր։ Բնականաբար հետևանքը կլինի այն, որ մատը մատի չդիպցնողները կդառնան մեծախօսներ և կը քննադատեն որոշ գոյնի օրգաններում քէֆներն հազածին պէս։

Ու Կարապետ եպիսկոպոսը պէտք է մեր կարօտ թեմին, նա լուրջ հայեացքների և ուժեղ կամքի տէր անձն է, ունի գործելու սէր և կարողութիւն։ Եւ նա է որ կարող է մեր թեմի բազմազան կարիքները հոգալ։

Մնում է մեզ հեռու վանելով մեզանից զանազան հաշիւներ՝ գիտակցաբար տանք մեր քուէն։

Դիմախեան

ԼՈՒՐԵՐ

Թաւրիզ

Ամսիս 19-ին, երեքշաբթի, Արամեան դպրոցի թատերասրահում մեծ շուքով կատարուեցաւ նոյն դպրոցի 60-ամեայ յոբելեանական հանդէսը։ Մանրամասնութիւններ յաջորդիւ։

Ռոմանովների տան 300-ամեակի առթիւ հայոց մայր եկեղեցում ամսիս 20-ին կատարուեցաւ հոգեհանգիստ, 21-ին՝ հանդիսաւոր պատարագ և մաղթանք։ Առաջնորդը մի քարոզով պարզեց Ռոմանովեան տան կայսրների ռուսահայոց տուած արտօնութիւնները և ցուցադրած հովանաւորութիւնը։ Պատարագին ներկայ էին գեներալ հիւպատոսարանի երկու դրագոմանները, Արամեան դպրոցի ուսուցիչներն ու սաները և հոգաբարձուները։

Ղալայի ծխականների պատուիրակային ընտրական վերջին ժողովը կայանալու է մարտ 3-ին, կիրակի օրը։ Հրաւիրում ենք մեր հասարակութեան մեծ բազմութեամբ գալ ժողովի։

Մարտ 2-ի գիշերը մի խումբ տիկիններ և օրիորդներ Արամ. և Ս. Աննայեան դպրոցի նախկին սանուհիներ—տալու են մի ներկայացում յօգուտ յոբելեար դպրոցի։ Խաղալու են Մոլիէռի Տարտիւֆը եւ Թանկագին համբոյր կատակերգութիւնը։

Խմբագիր-հրատարակիչ
Ա. Տ. Վարդանեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„МАГАЗИНЪ ПАРИЖЪ"
PROPRIÉTAIRE J. D. THOMASSIAN
ՓԱՐԻԶ ՄԱԳԱԶԻՆ

Վաճառւում են տղամարդկանց կանանց և երեխաների ամեն տեսակի հագուստեղէններ և գալանտերէյնի ապրանքների մեծ ասորտիմէնդ։

Վերջին ազամ էլ ստացուել են կանացի փէշեր, եւ բլուզներ, սպիտակեղէններ, կորսէտներ և ընտիր բրդեայ շապիկներ և այլն։ Երեխաների զգեստներ, գլխարկներ և պալտօներ։ Տղամարդկանց գլխարկներ, ֆէթրէ եւ բրդէ շապիկներ դիւրամատչելի գներով։

Նաւթով գործող Եւրոպական վառարաններ և բաղանիքներ, որոնցից երկուսը վիճակախաղի են դրուել։

ԱՆՀԵՐՔԵԼԻ ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Շտապեցէք այցելել և փորձել։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ

ՊԱՏԱՆԻ

ամսաթերթի 1913 թ. բաժանորդագրութիւնը. տարեկանը յոյն է տեմնում վեց գիրք բաժանորդագինն է արտասահմանում 5 ֆրանք, Թաւրիզում բաժանորդագրուել Թաթուլ Չիլինկիրեանի մօտ, կենտրոնական վարժարան.

ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆ
„ՄՕՍԿՎԱ"

ԸՆԿ. Ե. Պ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲ.

(Ղալա թաղ „ԱՊՕԼԼՕ" սինեմատօգրաֆի դէմ առ դէմ)

Ծախւում է ընտիր մետաքսեղէն, քաթանեղէն, լաւ տեսակի սպիտակեղէն և ամեն տեսակի չիթեղէններ։ Ծախւում են դպրոցական աշակերտուհիների ամեն տեսակի համազգեստի կտորներ, կանացի շալեր, պատրաստի շապիկներ, շալէ և մետաքսէ ընտիր վերմակներ, ռուսական ընտիր ադէալներ և գործածութեան ամեն տեսակի թաշկինակներ։ Շուտով ռուսական յայտնի ֆիրմաներից կստացուեն նոր ապրանքներ։ Առանց սակարկութեան և մատչելի գներ։

ՄԱԳԱԶԻՆ ԲՕՆ-ՄԱՐՇԷ
ԱԻԱԳ ԽԱՆ ԱՖԹԱՆԴԻԼԵԱՆԻ

Հիմնուած 1897 թ.

Մագազինը ընդարձակելով ամեն շաբաթ ստացւում են Եւրոպայից և Ռուսաստանից ամեն տեսակ ապրանքներ, բոլորովին թարմ և աժան արժէքներով։

Թարմ շոկոլատ, կակաո, սուրճ բազմատեսակ կոնֆէտներ մուրաբաներ և կոմպոտներ։ Ռուսական և անգլիական պէչէնիներ. բազմատեսակ քօնսերվներ, սարդին, թիռ, արկղների մէջ խոզի միս, կալպասներ, հոլանդական պանիրներ և այլն։ ևն. ևն։

Կօնեակ, ռոմ, զանազան գինիներ,, շամպանիա, լիքեօրներ, անգլիական օղիներ, citronade orangeade framboisade և grenade, թարմ, խոշական ձիթաիւղ։ Ռուսական, Տաճկական և Եգիպտական պապիրոսներ. սիգարներ—Cora.

Ընտիր և ճաշակաւոր ձեռնափայտեր։

Կանացի և տղամարդկանց ճաշակաւոր կոստիւմացուներ։

Մեր մշտական յաճախորդներին տրւում է 5% զեղչ։